

#MPΔ2024

Οδηγός Μελέτης

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ**

« Το δικαίωμα των κοριτσιών και γυναικών στην εκπαίδευση »

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΧΑΝΙΩΤΗ**

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
ΧΑΤΖΗΣ**

13-15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

*9^η Πανελλήνια Μαθητική Προσομοίωση
των Επιτροπών του ΟΗΕ
για τα δικαιώματα του Ανθρώπου
«Μαθητές σε Ρόλο Διπλωμάτη»*

Περιεχόμενα

1.	3	
2.	4	
3.	4	
4.	5	
6.	7	
6.1.	7	
6.2.	7	
7.	8	
7.1.	8	
7.2.	9	
7.3.	11	
8.	Ερωτήσεις προς τους Συμμετέχοντες	11
9.	Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη	11
10.	Βιβλιογραφία	12
11.	Ηλεκτρονικές Πηγές	12

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί Συμμετέχοντες, Αγαπητές Συμμετέχουσες,

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε και να σας υποδεχτούμε στην 9η Μαθητική Προσομοίωση: Μαθητές σε ρόλο διπλωμάτη και συγκεκριμένα στην επιτροπή για την εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος των γυναικών με θέμα ημερήσιας διάταξης το δικαίωμα των Κοριτσιών και των Γυναικών στην εκπαίδευση.

Θα θέλαμε πρωτίστως να σας συγχαρούμε για τη συμμετοχή σας και την διάθεση σας να αφιερώσετε χρόνο σε ένα συνέδριο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Οικουμενική Διακήρυξη μαζί με τα Σύμφωνα του Ο.Η.Ε.- το Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα- αποτελούν τον χάρτη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, παγκοσμίως και διαχρονικά. Τον χάρτη αυτό, καλείστε να υπερασπιστείτε καθημερινά και με απόλυτη συνείδηση και σεβασμό προς την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Η επιτροπή στην οποία έχετε τοποθετηθεί σας δίνει την δυνατότητα να διερωτηθείτε πώς το δικαίωμα των γυναικών στην εκπαίδευση θα γίνει κεκτημένο του λαού κάθε κράτους του κόσμου. Σε αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα αλλά και απαιτητική πορεία θα βρισκόμαστε δίπλα σας ! Μην διστάσετε επομένως να μοιραστείτε μαζί μας προβληματισμούς, σκέψεις και απορίες. Η προσωπική σας έρευνα δεν περιορίζεται μόνο στο περιεχόμενο του οδηγού μελέτης, αλλά έχετε τη δυνατότητα να εμβαθύνετε περαιτέρω, φωτίζοντας και άλλες πτυχές των θεμάτων που σας δώσαμε, τις οποίες θεωρείτε σημαντικές και σχετιζόμενες με το θέμα της επιτροπής μας. Σημαντικό είναι να επισημανθεί ότι η γραμμή επιχειρηματολογίας σας καθώς και οι προτάσεις που θα καταθέσετε, οφείλουν να εναρμονίζονται προς την πολιτική της χώρας που εκπροσωπείται, σε συνάρτηση πάντα με το πνεύμα της επιτροπής.

Ελπίζουμε σε έναν πραγματικά εποικοδομητικό διάλογο, αλλά και φυσικά σε όμορφες αναμνήσεις. Περιμένουμε με ανυπομονησία να γνωρίσουμε τον καθένα σας ξεχωριστά και να διαμορφώσουμε μαζί ένα γόνιμο έδαφος επιχειρηματολογίας και ανταλλαγής ιδεών!

Με εκτίμηση,

Κατερίνα Χανιώτη, Πρόεδρος

Ευάγγελος Χατζής, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική Επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης κατά της Γυναίκας

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ιδίου

έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη.

Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας».

Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε στις 18 Δεκεμβρίου του 1979 στη Νέα Υόρκη τη «Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης κατά της Γυναίκας», η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 3 Σεπτεμβρίου του 1981. Σκοπός της είναι η προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και η εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών. Η Σύμβαση έχει σήμερα 189 συμβαλλόμενα κράτη, τα οποία δεσμεύονται από τις διατάξεις του. Τον Δεκέμβριο του 2000 τέθηκε σε ισχύ ένα Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση, το οποίο επίσης δεσμεύει τα κράτη που το έχουν υπογράψει και επικυρώσει¹. Σύμφωνα με αυτό, μπορούν να υποβληθούν στην Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών αναφορές από ή εκ μέρους οποιουδήποτε ατόμου ή ομάδας που διατείνεται ότι υπήρξε θύμα παραβίασης κάποιου από τα δικαιώματα που θεσπίζει η Σύμβαση².

3. Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών: Ρόλος και αρμοδιότητες³

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών είναι ένα σώμα ανεξάρτητων ειδικών που επιβλέπουν την τήρηση της Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών. Αποτελείται από 23 ειδικούς πάνω στα δικαιώματα των γυναικών, προερχόμενους από όλον τον κόσμο.

Όλα τα κράτη μέρη της Σύμβασης οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή Εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης στο εσωτερικό τους. Στην πράξη, τα κράτη-μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις της Σύμβασης. Αυτές οι Εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινίσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει προσφυγές για παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης. Οι προσφυγές αυτές μπορούν να

¹ UN Women. (χ.χ.). Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm#article17%2011> (Ανακτήθηκε 11/10/2020)

² 2 Νάσκου-Περράκη Π., Ταραράς Κ., Χαϊνογλου Κ. (2013). Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις, σελ. 94, Εκδόσεις Θέμις,

Αθήνα. Νάσκου-Περράκη Π., Δικαιώματα του Ανθρώπου. Παγκόσμια και περιφερειακή προστασία. Θεωρία και Νομολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα, γ έκδοση 2022.

³ 3 Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Διαθέσιμο

στο: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx> (Ανακτήθηκε στις 09/10/2020).

υποβάλλονται από άτομα ή ομάδες ατόμων ή στο όνομα ατόμων ή ομάδων ατόμων που υπόκεινται στη δικαιοδοσία κράτους-μέρους, που διατείνονται ότι είναι θύματα παραβίασης από αυτό το κράτος-μέρος κάποιου από τα δικαιώματα που αναφέρονται στη Σύμβαση (Άρθρο 2 της Σύμβασης). Τέλος, η Επιτροπή στην προσπάθειά της να διευκολύνει τα κράτη μέρη στην καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων της, ερμηνεύει τις διατάξεις του Συμφώνου και δημοσιεύει τις «Γενικές Συστάσεις» για συγκεκριμένα ζητήματα και θεματικές.

4. Άρθρο 10 της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών⁴

«Άρθρο 10.- Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών ώστε να τους εξασφαλίσουν δικαιώματα ίσα με εκείνα των ανδρών όσον αφορά την εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να εξασφαλίσουν, σε βάση ισότητας του άνδρα και της γυναίκας:

- I. τους ίδιους όρους επαγγελματικού προσανατολισμού, παρακολουθήσεως σπουδών και αποκτήσεως διπλωμάτων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των κατηγοριών, στις αγροτικές ζώνες όπως στις αστικές ζώνες. Η ισότητα αυτή θα πρέπει να εξασφαλιστεί στην προσχολική, γενική, τεχνική, επαγγελματική και ανώτερη τεχνική εκπαίδευση, καθώς και σε κάθε άλλο μέσο επαγγελματικής εκπαίδευσης,
- II. το δικαίωμα να παρακολουθούν τα ίδια προγράμματα, να έχουν ένα εκπαιδευτικό προσωπικό με προσόντα της ίδιας τάξεως, σχολικούς χώρους και εξοπλισμό της ίδιας ποιότητας,
- III. την εξάλειψη κάθε στερεότυπης αντιλήψεως των ρόλων του άνδρα και της γυναίκας σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις μορφές της εκπαίδευσεως ενθαρρύνοντας τη μικτή εκπαίδευση και άλλους τύπους εκπαίδευσεως που θα βοηθήσουν στην πραγματοποίηση του σκοπού αυτού και, ιδιαίτερα, αναθεωρώντας τα σχολικά βιβλία
- IV. και τα σχολικά προγράμματα και προσαρμόζοντας τις παιδαγωγικές μεθόδους,
- V. τις ίδιες δυνατότητες όσον αφορά τη χορήγηση υποτροφιών και άλλων επιχορηγήσεων για τις σπουδές,
- VI. τις ίδιες δυνατότητες παρακολουθήσεως των προγραμμάτων διαρκούς εκπαίδευσεως, συμπεριλαμβανομένων και των προγραμμάτων στοιχειώδους

⁴ Από την επίσημη μετάφραση της Σύμβασης για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, όπως κυρώθηκε με τον ν. 1342/1983. Διαθέσιμο στο: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/04/Conventions_Women.pdf?fbclid=IwAR1IoZfLesBJ8QED06zHYJi6t4Z1yquzc7I5WTPisxj1xq80C0YgLNp22Kg (Ανακτήθηκε στις 9/10/2020).

εκπαιδύσεως για ενηλίκους και λειτουργικής στοιχειώδους εκπαίδευσης, προς το σκοπό κυρίως να ελαττώσουν το ενωρίτερο κάθε απόσταση εκπαίδευσης που υπάρχει μεταξύ των ανδρών και των γυναικών,

- VII. τη μείωση των ποσοστών εγκαταλείψεως των σπουδών από τις γυναίκες και την οργάνωση προγραμμάτων για τα κορίτσια και τις γυναίκες που εγκατέλειψαν πρόωρα το σχολείο,
- VIII. τις ίδιες δυνατότητες να συμμετέχουν ενεργά στα σπόρ και τη σωματική αγωγή,
- IX. τη δυνατότητα να λαμβάνουν ειδικές πληροφορίες μορφωτικής φύσεως που τείνουν να εξασφαλίσουν την υγεία και την ευτυχία των οικογενειών, συμπεριλαμβανομένων σ' αυτές και της πληροφορήσεως και συμβουλών σχετικών με τον οικογενειακό προγραμματισμό».

5. Επεξήγηση Ορολογίας

Εκπαίδευση: Η εκπαίδευση με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που έχουν σκοπό την επίδραση με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στο χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Από τεχνικής πλευράς, με τη διαδικασία της εκπαίδευσης αποκτώνται συγκεκριμένες γνώσεις, αναπτύσσονται δεξιότητες και ικανότητες και διαμορφώνονται αξίες (ηθική, ειλικρίνεια, ακεραιότητα χαρακτήρα, αίσθηση του δικαίου, αφοσίωση, επαγγελματισμός, υπευθυνότητα, κτλ).⁵.

Πρόσβαση: Η προσβασιμότητα στον παγκόσμιο ιστό της εκπαίδευσης έχει στόχο να καταστήσει δυνατή για όλους τους χρήστες την ισότιμη πρόσβαση στις πληροφορίες και τις λειτουργικές δυνατότητες που προσφέρει ο παγκόσμιος ιστός⁶.

Στερεότυπο : Χαρακτηρισμός που αποδίδεται σε μια κοινωνική ομάδα, αντανακλώντας μια υπεργενικευμένη άποψη που επικρατεί σε σχέση με αυτήν.⁷.

⁵ 5 ΕΠΑΛ-ληγες ματιές Οινουσσών (2022). ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. Διαθέσιμο στο:

<https://schoolpress.sch.gr/epaloinousswn/archives/139> (Ανακτήθηκε στις 09/08/2024)

⁶ EUIPO (χ.χ). Προσβασιμότητα. Διαθέσιμο στο:

https://euiipo.europa.eu/ohimportal/el/accessibility?TSPD_101_R0=089375ec4aab2000c8a0f257e24a8411ab4281b4b6df51979ddf11ee180

[3b74402edfd0d84fb12108dd69d97f143000911a8d9a1ae6899ae0a237235ed3846d6f1b87e2ca9021415a49dfc9202085039885e2670f26ee7fb50ae5879374de11](https://euiipo.europa.eu/ohimportal/el/accessibility?TSPD_101_R0=089375ec4aab2000c8a0f257e24a8411ab4281b4b6df51979ddf11ee1803b74402edfd0d84fb12108dd69d97f143000911a8d9a1ae6899ae0a237235ed3846d6f1b87e2ca9021415a49dfc9202085039885e2670f26ee7fb50ae5879374de11)

(Ανακτήθηκε στις 09/08/2024)

⁷<https://el.wiktionary.org/wiki/%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%8C%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF>

Χειραφέτηση : οποιαδήποτε ενέργεια που αποσκοπεί στην αυτονομία-ανεξαρτησία ενός ατόμου ή ακόμη και μιας ολόκληρης κοινωνικής ομάδας⁸.

6. Ανάλυση του Άρθρου 10 της Σύμβασης με βάση την Γενική Σύσταση 36 της Επιτροπής

6.1. Περίληψη του Άρθρου 10

Σύμφωνα με το περιεχόμενο του άρθρου 10, προκειμένου να υπάρξει πλήρης ισότητα μεταξύ των φύλων, θα πρέπει η εκπαίδευση να αποκτήσει δεσπόζουσα σημασία. Κρίσιμη είναι αρχικά, η εξασφάλιση ίσων όρων στους κυριότερους τομείς της εκπαίδευσης (επαγγελματικός προσανατολισμός, απόκτηση διπλωμάτων και παρακολούθηση μαθημάτων σε εκπαιδευτικά ιδρύματα). Οι ίσοι όροι στους τομείς αυτούς προϋποθέτουν παράλληλα ότι δεν θα διαιωνίζονται -μέσω της εκπαίδευσης- στερεότυπα, σεξιστικές αντιλήψεις και κοινωνικά πρέπει σε ό,τι αφορά τον ρόλο των φύλων. Όσον αφορά την δυνατότητα πρόσβασης των γυναικών στην εκπαίδευση, θα πρέπει να επισημαίνεται ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης, καθώς επίσης και η ανάγκη γεφύρωσης του χάσματος που προκύπτει από την ανισότητα στην εκπαιδευτική κατάρτιση ανδρών-γυναικών. Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η ενεργή συμμετοχή των γυναικών στα διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, χωρίς να εξαιρούνται από επιπλέον δραστηριότητες που τους προσφέρονται. Τέλος, υπογραμμίζεται ότι το περιεχόμενο της μόρφωσης που λαμβάνει μια γυναίκα οφείλει να αποδεικνύεται χρήσιμο για τις βιοτικές και οικογενειακές της σχέσεις και την ανάπτυξη κριτικών ικανοτήτων.

6.2. Περίληψη – Ανάλυση της Γενικής Σύστασης 36

Στις προσπάθειες που καταβάλλει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών για την προάσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών, και ειδικότερα για το δικαίωμά στην εκπαίδευση, το άρθρο 10 της Σύμβασης για την Εξάλειψη των Διακρίσεων σε βάρος των Γυναικών αποτελεί σταθμό. Αυτό, διότι ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να διαμορφώσουν την εκπαίδευση που θα λαμβάνουν οι γυναίκες με τρόπο τέτοιο, ώστε η μόρφωση τους να ανατρέψει την συνολικότερη δυσμενή τους μεταχείριση αλλά ταυτόχρονα να αποτελέσει παράγοντα σταθερής ανάπτυξης.

Όταν αναφερόμαστε σε ισότητα στην εκπαίδευση, εννοούμε το σύνολο της εκπαιδευτικής διαδικασίας σε κάθε βαθμίδα και δραστηριότητα που την αποτελεί. Από την προσχολική έως και την ανώτερη ή επαγγελματική εκπαίδευση που θα λαμβάνουν, οι εκάστοτε εκπαιδευτικοί μηχανισμοί πρέπει να φροντίζουν έτσι ώστε να μην υφίσταται διακριτική μεταχείριση των μαθητριών, αλλά αντίθετα να γίνεται προσπάθεια αποτελεσματικής ένταξής τους. Η συμπερίληψη αυτή είναι καθοριστικής

⁸ https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AD%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7&dq=

σημασίας για την γεφύρωση του χάσματος που έχει δημιουργηθεί αναφορικά με την πρόσβαση ανδρών και γυναικών στην εκπαίδευση.

Δεδομένης της στενής σύνδεσης που έχει η εκπαίδευση με την ευρύτερη κοινωνία, γίνεται σαφές το αίτημα ποιοτικής αναβάθμισης της πρώτης. Τα Κράτη-Μέλη πρέπει να επιδιώκουν την πλήρη απαλλαγή των διδακτικών μεθόδων, εκπαιδευτικών συγγραμμάτων ή προγραμμάτων από στερεότυπες αντιλήψεις, ενώ ιδιαίτερα προσεκτικά πρέπει να είναι και όταν πρόκειται για καθιέρωση κριτηρίων εισαγωγής σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ή παροχή κινήτρων για την εισαγωγή στα ίδια (υποτροφίες). Η δίκαιη καθιέρωση αυτών θα επιφέρει αργότερα την δίκαιη ποσόστωση (ανδρών-γυναικών) σε επαγγελματικές θέσεις στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα.

Το φαινόμενο εγκατάλειψης ή μη συνεχούς παρακολούθησης των σπουδών των γυναικών συνδέεται βέβαια με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, αλλά δεν είναι αναπότρεπτο. Τα κράτη παροτρύνεται αρχικά να λαμβάνουν ειδικά μέτρα τόσο για την παροχή κινήτρων προς συνέχιση της εκπαίδευσης, όσον και για την συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης «δεύτερης ευκαιρίας», απευθυνόμενα σε γυναίκες που διέκοψαν για κάποιο διάστημα την φοίτηση τους και δυσκολεύονται να επανενταχθούν. Φυσικά αυτό δεν πρέπει να αποκλείει την ενασχόληση των μαθητριών με δραστηριότητες σωματικής αγωγής, κρίσιμες για την υγεία και την ζωή τους.

Καταληκτικά, το κενό ανάμεσα στην νομική αναγνώριση του δικαιώματός των γυναικών στην εκπαίδευση με την αποτελεσματική ενσωμάτωση αυτού του δικαιώματος καλεί για περαιτέρω δράση των στόχων και της Γενικής Σύστασης του άρθρου 10. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι πρωτίστως ένα ανθρώπινο δικαίωμα, που απορρέει από τις διδαχές του φυσικού δικαίου. Αυτό ,επιβάλλει την ανάγκη διαρκούς παρακολούθησής του και μη επανάπαυσης στα όσα βήματα έχουν σημειωθεί έως τώρα. (Μετάφραση της Γενικής Σύστασης αριθ. 36/2017 στο Π Νάσκου-Περράκη, Δικαίωμα στην Εκπαίδευση, εκδόσεις Σάκκουλα, 2021 σελ 70-109)

7. Ειδικότερα Θέματα

7.1. Ο γάμος, η οικογένεια και η κοινωνική θέση της γυναίκας ως εμπόδιο στην ολοκλήρωση της εκπαίδευσής της

Κατά τις δεκαετίες, έχουν διαπιστωθεί πολυάριθμες δυσκολίες και εμπόδια όσον αφορά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης των γυναικών. Μερικά από αυτά μπορούν να θεωρηθούν ο γάμος, η οικογένεια και γενικότερα ο κοινωνικός ρόλος τον οποίο καλείται να υπηρετήσει μια γυναίκα, που την εμποδίζουν πολλές φορές να ολοκληρώσει την εκπαίδευση της.

Ξεκινώντας από τον θεσμό του γάμου, αποτελεί πολλές φορές ανασταλτικό παράγοντα για την εκπαιδευτική και την ακαδημαϊκή πορεία ενός κοριτσιού. Κάτι τέτοιο, εντοπίζεται συχνότερα σε περιπτώσεις χωρών, όπου η θρησκεία, η κουλτούρα ή η παράδοση επιβάλλουν στα νεαρά κορίτσια να συνάψουν γάμο από την εφηβική ή προεφηβική ηλικία, γεγονός που τα καθιστά ευάλωτα και ενδεχομένως ανέτοιμα για

λήψη αποφάσεων τέτοιου βεληνεκού⁹. Αυτός είναι και ο λόγος, λοιπόν, όπου το 2016 η UNICEF σε συνεργασία με το UNFPA, εδραίωσε και ξεκίνησε το Παγκόσμιο Πρόγραμμα για τον Τερματισμό του Παιδικού Γάμου¹⁰.

Μπορεί λοιπόν κανείς να αντιληφθεί πως ο γάμος σε νεαρή ηλικία, σαφώς, συνδέεται και με την οικογενειακή κατάσταση των κοριτσιών μελών της οικογένειας. Κυρίως στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, οι οικογένειες συχνά συναινούν στον γάμο μεταξύ μιας νεαρής κοπέλας με έναν μεγαλύτερο ηλικιακά σύζυγο, είτε για αποπληρωμή χρεών και αποδέσμευση από περεταίρω έξοδα είτε για την προστασία από ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες εξαιτίας βιασμού¹¹. Από την άλλη πλευρά, ακόμα και στις δυτικές κοινωνίες, οι γυναίκες αναλαμβάνουν υπέρογκες οικογενειακές ευθύνες, όπως η φροντίδα των παιδιών και του σπιτιού, που συχνά τις αποσπούν από την συνέχεια των ακαδημαϊκών τους υποχρεώσεων¹².

Όσον αφορά, την θέση της γυναίκας, όπως αυτή ορίζεται από την κοινωνία, θα λέγαμε πως αυτή διαφέρει ανάλογα με τις γεωγραφικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές συνθήκες που επικρατούν. Συγκεκριμένα, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου η θέση της γυναίκας, εντός των κοινωνιών, συνδέεται με συγκεκριμένους ρόλους και προσδοκίες. Ιδιαίτερα στις παραδοσιακές κοινωνίες και στις αναπτυσσόμενες χώρες, η γυναίκα θεωρείται ότι έχει δευτερεύοντα ρόλο στον εκπαιδευτικό τομέα και κατ' επέκταση στον εργασιακό χώρο, αλλά μεγαλύτερη έμφαση στην οικιακή ζωή. Κάτι τέτοιο, αναπαράγει τις κοινωνικές διακρίσεις μεταξύ φύλων, με αποτέλεσμα να υποτιμάται η εκπαίδευση των γυναικών και να δημιουργούνται εμπόδια και δυσκολίες στην πρόσβασή τους σε νέες ευκαιρίες.

7.2. Η πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαιδευτική διαδικασία

Οι κοινωνικές προκαταλήψεις, η διαιώνιση των ανισοτήτων και γενικότερα η καθεστηκία τάξη των πραγμάτων απέκλειε και συνεχίζει να αποκλείει σε πολλές χώρες το γυναικείο φύλο από τον εκπαιδευτικό και μαθησιακό τομέα.

Όπως τονίζει και η UNESCO, η αδυναμία συμμετοχής και πρόσβασης των κοριτσιών στη σχολική διαδικασία οφείλεται πολλές φορές στην πενία των χωρών, στον γάμο σε νεαρή ηλικία καθώς και στην καταπάτηση και παραβίαση των δικαιωμάτων των

⁹ Μαρία Άλτα. 2020. 'Το φαινόμενο των Παιδικών Γάμων', Οκτώβριος. <https://odeth.eu/%CF%84%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%B3%CE%AC%CE%BC%CF%89%CE%BD/>

¹⁰ 'Child marriage Child marriage threatens the lives, well-being and futures of girls around the world.' 23 July. Διαθέσιμο στο : <https://www.unicef.org/protection/child->

¹¹ 'Child marriage is a violation of human rights, but is all too common'. 2023, Ιούνιος. Διαθέσιμο στο : <https://data.unicef.org/topic/child-protection/child-marriage/>

¹² Jeroen Smits, Janine Huisman. 2015. 'Keeping Children in School: Effects of Household and Context Characteristics on School Dropout in 363 Districts of 30 Developing Countries', Οκτώβριος. Διαθέσιμο στο : <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244015609666>

γυναικών¹³. Παρά το γεγονός, λοιπόν, ότι η διεθνής κοινότητα καθώς και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) έχουν αναγνωρίσει το δικαίωμα κάθε φύλου στην εκπαίδευση και την επίτευξη ισότητας, πολλά είναι τα έθνη όπου στερούν το θεμελιώδες δικαίωμα αυτό¹⁴. Στις 23 Ιανουαρίου 2023, ο ΟΗΕ, κάλεσε όλα τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις προσπάθειες για εκπαίδευση των γυναικών με κάθε κόστος¹⁵. Οι ειδικοί ερευνητές του οργανισμού, ακόμα, έστρεψαν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον και την ανησυχία τους στην περίπτωση των Μεσανατολικών και ορισμένων Ασιατικών χωρών, όπως για παράδειγμα το Αφγανιστάν, όπου πλέον απαγορεύεται η εκτεταμένη εκπαίδευση στις γυναίκες και τα κορίτσια¹⁶.

Ταυτόχρονα, η θρησκεία, επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την εφαρμογή πολιτικών σχετικών με την εκπαίδευση καθώς, εντοπίζεται πως σε χώρες με μεγαλύτερη αφοσίωση στις θρησκευτικές πεποιθήσεις, το γυναικείο φύλο αποκλείεται ευκολότερα από τον εκπαιδευτικό τομέα¹⁷. Από την άλλη όμως πλευρά, δεν είναι λίγες οι φορές όπου τρομοκρατικές οργανώσεις -αντίθετες με τις πολιτικές των κυβερνήσεων- προσπαθούν να εδραιώσουν ένα μη δημοκρατικό καθεστώς το οποίο θα απαγορεύει την μόρφωση των κοριτσιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η τρομοκρατική οργάνωση Μπόκο Χαράμ στη Βόρεια Νιγηρία όπου επιτέθηκε σε σχολεία και κράτησε τους μαθητές και κυρίως τις μαθήτριες αιχμάλωτες για μακρά χρονικά διαστήματα, με στόχο να περιορίσει την πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση¹⁸.

Από νεαρή ηλικία τα κορίτσια, λοιπόν, σε διαφορά μέρη του κόσμου, επωμίζονται βάρη και αρμοδιότητες ενηλίκων· παντρεύονται από νωρίς, αποκτούν τον ρόλο της «νοικοκυράς» και ταυτόχρονα καλούνται να συμβιβάζονται τόσο με τις κοινωνικές προκαταλήψεις εις βάρος τους όσο και με τις παραβιάσεις των δικών τους βασικών δικαιωμάτων - όπως αυτό της έκφρασης, της ελευθερίας και της εκπαίδευσης¹⁹.

¹³ UNESCO. 2023. 'Key data on girls and women's right to education', Ιανουάριος, διαθέσιμο στο : <https://www.unesco.org/en/articles/key-data-girls-and-womens-right-education>

¹⁴ 'Women and girls'. χ.χ., διαθέσιμο στο : <https://www.right-to-education.org/girlswomen>.

¹⁵ United Nations Human Rights. 2023. 'The world is failing 130 million girls denied education: UN experts', Ιανουάριος, διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/01/world-failing-130-million-girls-denied-education-un-experts>.

¹⁶ CNN Greece. 2024. 'Οι Ταλιμπάν στερούν τη μόρφωση σε 1,4 εκατ. κορίτσια- Φόβοι για «πρόωρους γάμους» παιδιών', Ιούλιος. Διαθέσιμο στο : <https://www.cnn.gr/kosmos/story/434205/oi-talimpan-steroy-n-ti-morfosi-se-1-4-ekat-koritsia-fovoi-gia-proorou-s-gamous-paidion>

¹⁷ 'Religion holds women back. Or does it?' 2015, Νοέμβριος. <https://www.weforum.org/agenda/2015/11/religion-holds-women-back-or-does-it/>.

¹⁸ 'Νιγηρία: Η Μπόκο Χαράμ απελευθέρωσε 82 μαθήτριες μετά από τρία χρόνια'. 2017. Διαθέσιμο στο : <https://www.cnn.gr/kosmos/story/79668/nigeria-h-mpoko-xaram-apeleytherose-82-mathitries-meta-apo-tria-xronia>

¹⁹ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ. 1979. 'Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών', Νοέμβριος. Διαθέσιμο στο : <https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BE%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%88%CE%B7-%CF%8C%CE%BB%CF%89%CE%BD%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86-2/>

7.3. Στερεότυπα που αναπαράγονται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και θέτουν στο περιθώριο την χειραφέτηση των γυναικών

Ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι καθοριστικής σημασίας για την διαμόρφωση της προσωπικότητας και του τρόπου σκέψης του ατόμου. Το σχολείο, το πανεπιστήμιο και τα κάθε είδους εκπαιδευτικά προγράμματα συνδιαμορφώνουν την ταυτότητα, τα πιστεύω και τις αντιλήψεις του ατόμου. Δημιουργούν ακόμη, πρότυπα και ιεραρχούν αξίες που θα το συνοδεύουν για μια ζωή. Για τον λόγο αυτό, η επιλογή του περιεχομένου της εκπαίδευσης θα πρέπει να γίνεται με τρόπο τέτοιο, ώστε να εξυπηρετεί την προάσπιση των δικαιωμάτων των κοριτσιών και γυναικών.

Η επίτευξη ενός τέτοιου στόχου απαιτεί την συνεργασία και τον ενιαίο προσανατολισμό όλων των κρατών-μελών. Τα ίδια, οφείλουν να διαμορφώνουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα έτσι ώστε οι νέες και οι νέοι να μαθαίνουν για το έργο σπουδαίων γυναικών που άλλαξαν τον ρου της ιστορίας με τις εφευρέσεις, το καλλιτεχνικό τους έργο ή τις διδαχές τους. Το μάθημα της ιστορίας είναι κατάλληλο για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Περαιτέρω, οι εναλλακτικές-διαδραστικές μέθοδοι διδασκαλίας που εφαρμόζουν οι σκανδιναβικές χώρες, θα μπορούσαν να αποτελέσουν παράδειγμα για τα υπόλοιπα κράτη-μέλη που επιδιώκουν την ευαισθητοποίηση των μαθητών τους γύρω από ζητήματα φύλου.

Παρατηρείται συχνά, το φαινόμενο του προσανατολισμού των κοριτσιών προς συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα και μετέπειτα επαγγέλματα, ενώ υπάρχει αντίστοιχη αποστροφή τους από τις φυσικές και θετικές επιστήμες. Από μικρή ηλικία, διάφορα κοινωνικά στερεότυπα καλλιεργούν στις συνειδήσεις των μαθητριών την εντύπωση, ότι το φύλο συνιστά κριτήριο για την επιλογή σπουδών. Από στατιστικής άποψης, κάτι τέτοιο επιβεβαιώνεται. Ειδικότερα, κλάδοι όπως η φυσική, τα μαθηματικά, η μηχανική και η τεχνολογία βλέπουν μειωμένη συμμετοχή γυναικών σχεδόν στο σύνολο του κόσμου. Κάτι τέτοιο λειτουργεί ως τροχοπέδη τόσο για την επιστημονική πρόοδο, η οποία μονοπωλείται, όσο και για τις γυναίκες που έμμεσα εξαιρούνται από αυτήν, ενώ θα μπορούσαν να την εμπλουτίσουν.

Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των παιδιών επομένως, είναι κρίσιμο να γίνεται λόγος για γυναίκες που πρωτοπόρησαν στον τομέα της επιστήμης. Η Μαρί Κιουρί (φυσικομαθηματικός), η Κιάρρα Νίργκιν (εφευρέτης, συγγραφέας), η Κάθριν Τζόνσον (μαθηματικός), η Μαριάμ Μαρζαχανί (μαθηματικός) και πολλές άλλες γυναίκες επιστήμονες αποτελούν πρότυπα, των οποίων το έργο αξίζει να επισημαίνεται κατά την σχολική διαδικασία. Με τον τρόπο αυτό, θα εξαλείφονταν στερεότυπα και προκαταλήψεις που λειτουργούν σαν μαστίγια για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των γυναικών, με ό,τι αυτό συμπεριλαμβάνει.

Επιλογικά, το δικαίωμα συμμετοχής των κοριτσιών και γυναικών στην εκπαίδευση υπό ευρεία έννοια, περιλαμβάνει μια προσβάσιμη σε όλα τα κορίτσια εκπαίδευση, καθώς και απαλλαγμένη από σεξιστικές αντιλήψεις και προκαταλήψεις παντός είδους. Με άλλα λόγια, δεν αρκεί να εξασφαλιστεί μόνο η πρόσβαση και η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης-σπουδών μιας γυναίκας, αλλά και η ποιότητα του περιεχομένου, την οποία τα κράτη-μέλη πρέπει να προσδώσουν.

8. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες

- 1) Πώς ο γάμος, η οικογένεια και η κοινωνική θέση της γυναίκας μπορούν να σταθούν εμπόδια για την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης μιας γυναίκας; Τι θα μπορούσαν τα κράτη-μέρη να πράξουν για αυτό;
- 2) Με ποιόν τρόπο η διεθνής κοινότητα, με τη βοήθεια του ΟΗΕ, μπορεί να ενισχύσει την πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση, κυρίως σε περιοχές όπου οι κοινωνικές, πολιτικές και θρησκευτικές συνθήκες εμποδίζουν την πρόσβαση σε αυτή;
- 3) Πώς μπορούν τα κράτη-μέρη να εξαλείψουν τα στερεότυπα κατά του γυναικείου φύλου που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα της εκπαίδευσής τους;

9. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

- United Nations Human Rights- Office of the High Commissioner (χ.χ), “Instruments and mechanisms”, διαθέσιμο στο : <https://www.ohchr.org/en/instruments-and-mechanisms>
- Unicef for every child (χ.χ), “Reimagining Girls’ Education Solutions to Keep Girls Learning in Emergencies”, διαθέσιμο στο : <https://www.unicef.org/media/94201/file/Reimagining%20Girls%20Education%20Sol>
- WORLD BANK GROUP (χ.χ), “Girls’ Education” ,Διαθέσιμο στο : <https://www.worldbank.org/en/topic/girlseducation>
- UN WOMEN (28/02/18, τροπ. 2021), “Learn the facts: Rural women and girls”, Διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/multimedia/2018/2/infographic-rural-women>

10. Βιβλιογραφία

- Mary Wollstonecraft (Σεπτέμβριος 2018), «Η Αναγνώριση των Δικαιωμάτων της Γυναίκας», εκδόσεις ΟΕΥ, Αθήνα , σελ.23-32
- Π Νάσκου-Περράκη, Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση, Εκδόσεις Σάκκουλα 2021
- Κάσδαγλη Στέλλα (22/06/2022) , «30 γυναίκες που άλλαξαν τον κόσμο και πως μπορείς να τον αλλάξεις κι εσύ», εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα

11. Ηλεκτρονικές Πηγές

- National Library of Medicine (11/9/19), “ Gender in Science, Technology, Engineering, and Mathematics: Issues, Causes, Solutions”, Διαθέσιμο στο : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6759027/>

- CNN Greece. 2024. ‘Οι Ταλιμπάν στερούν τη μόρφωση σε 1,4 εκατ. κορίτσια-Φόβοι για «πρόωρους γάμους» παιδιών’, Ιούλιος. Διαθέσιμο στο : <https://www.cnn.gr/kosmos/story/434205/oi-talimpan-steroynti-morfosi-se-1-4-ekst-koritsia-fovoi-gia-proorou-gamous-paidion>.
- Νιγηρία: Η Μπόκο Χαράμ απελευθέρωσε 82 μαθήτριες μετά από τρία χρόνια’. 2017. Διαθέσιμο στο : <https://www.cnn.gr/kosmos/story/79668/nigeria-h-mpoko-xaram-apeleytherose-82-mathitries-meta-apo-tria-xronia>
- WORLD BANK GROUP (χ.χ), “Girls’ Education” ,Διαθέσιμο στο : <https://www.worldbank.org/en/topic/girlseducation>
- UN WOMEN (16/01/20), “A global history of women’s rights, in 3 minutes”, Βίντεο διαθέσιμο στο : https://www.youtube.com/watch?v=m_UjYOfmkn8
- Ηνωμένα Έθνη (χ.χ) , Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων σε βάρος της Γυναίκας , Διαθέσιμο στο : <https://unric.org/el/%CF%83%CF%8D%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BE%CE%AC%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CF%88%CE%B7-%CF%8C%CE%BB%CF%89%CE%BD-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%BF%CF%81%CF%86-2/>
- Mary Wollstonecraft (Σεπτέμβριος 2018), «Η Αναγνώριση των Δικαιωμάτων της Γυναίκας», εκδόσεις ΟΞΥ, Αθήνα